

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการศึกษาไทยกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน จากเอกสาร (ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1)
2. ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน (ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2)
3. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ส่วน ปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการสังเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน

ผลการสังเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษานี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ด้วยการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานด้านการศึกษา เว็บไซต์ของสำนักงานการศึกษานานาชาติ (International Bureau of Education) ฐานข้อมูลงานวิจัยจากเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (Thai Library Integrated System) รวบรวมข้อมูลในตาราง และดำเนินการสังเคราะห์ด้วยตารางสังเคราะห์ ปรากฏผล ดังนี้

1.1 ด้านวิสัยทัศน์และการบริหาร

ผลการสังเคราะห์ด้านวิสัยทัศน์และการบริหาร พบจุดร่วมและจุดต่าง ดังนี้

ประเทศไทยและประเทศอาเซียนมีจุดร่วมของการจัดการศึกษา ด้านวิสัยทัศน์และการบริหารระดับอุดมศึกษา คือ ด้านการเป็นแหล่งพัฒนากำลังคนหรือทรัพยากรมนุษย์ระดับสูงที่มีคุณภาพ ด้านการเป็นแหล่งองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ สำหรับในประเด็นอื่นๆ ประเทศไทยมีประเด็นที่เป็นจุดร่วมกับบางประเทศในอาเซียน ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นประเด็นจุดร่วมกับประเทศพม่า ประเด็นด้านการพัฒนาผู้สอนเพื่อตอบสนองการ

พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เป็นประเด็นจุดร่วมกับประเทศเวียดนาม การพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นสากล เป็นประเด็นจุดร่วมกับประเทศสิงคโปร์

สำหรับจุดต่าง พบว่า ประเทศอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ได้กำหนดวิสัยทัศน์และการบริหาร การศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อการตอบสนองตลาดแรงงาน ในด้านของการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการศึกษา ประเทศอาเซียน ได้แก่ บรูไนที่มีวิสัยทัศน์ให้ความสำคัญกับ e-Learning โดยได้ตั้งประเด็นดังกล่าวไว้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีอีกด้วย และประเทศพม่าได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษารวมถึงสามารถเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ระหว่างกันได้ สำหรับประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดให้นำทั้ง 2 ด้านในวิสัยทัศน์

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ประเทศพม่า ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์และการบริหาร ด้านการรักษาเอกลักษณ์และค่านิยมแห่งชาติไว้ด้วย รวมถึงการพัฒนาคุณภาพการวิจัยเพื่อการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งประเทศไทยไม่ได้กำหนดประเด็นดังกล่าวไว้ในวิสัยทัศน์และการบริหาร ระดับอุดมศึกษา

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์และการบริหารในประเด็นการพัฒนาการศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นประเด็นที่ประเทศไทยแตกต่างกับประเทศอาเซียน (ตาราง 1)

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น ประเทศไทยควรที่จะนำประเด็นด้านการพัฒนาคุณภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา และด้านการรักษาเอกลักษณ์และค่านิยมแห่งชาติ มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์และการบริหาร

ตาราง 1 การสังเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศอาเซียน ด้านวิสัยทัศน์และการบริหาร

ประเด็น	ประเทศ										
	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	บรูไน	อินโดนีเซีย	พม่า	ลาว	กัมพูชา	เวียดนาม	
ด้านการเป็นแหล่งองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ	/		/	/			/		/	/	
ด้านแหล่งพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพ	/		/	/	/	/	/		/	/	
ด้านการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต	/						/				
ด้านการพัฒนาการศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	/										
การมีบทบาทในสังคมประชาคมอาเซียน	/										
การพัฒนาการศึกษาสูงความเป็นสากล	/	/									
การตอบสนองตลาดแรงงาน			/					/	/	/	
การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา					/		/				
การรักษาเอกลักษณ์และค่านิยมแห่งชาติ							/				
การพัฒนาผู้สอนเพื่อตอบสนองกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	/									/	
การพัฒนาด้านการวิจัย							/				

1.2 ด้านกลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา

ประเทศไทยและประเทศอาเซียนมีจุดร่วมในด้านกลไกและการดำเนินงานจัดการ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ในประเด็นด้านการพัฒนาคุณภาพครู บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นจุด ร่วมเดียวกับประเทศอินโดนีเซีย พม่า ลาว กัมพูชา และประเทศเวียดนาม ด้วยการพัฒนาอาจารย์ให้ เป็นมืออาชีพ การเพิ่มอาจารย์ระดับปริญญาเอกให้ตรงตามความต้องการในการผลิตบัณฑิต นอกจากนี้ยังพบจุดร่วมด้านกลไกในประเด็นด้านการยกระดับคุณภาพบัณฑิตเพื่อตอบสนอง ตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นจุดร่วมของประเทศไทย ลาว และประเทศเวียดนาม ประเทศไทยและสิงคโปร์ มีจุดร่วมในประเด็นการปฏิรูปการเงินของอุดมศึกษาเพื่อขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็น เลิศ

กลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา ประเด็นด้านการยกระดับคุณภาพหลักสูตร และพัฒนากรอบมาตรฐานระดับชาติ เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ประเทศไทยและประเทศอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ พม่า และประเทศลาว ต่างให้ความสำคัญ ซึ่งได้กำหนดเป็นกลไกเดียวกันในการจัดการ การศึกษา นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ประเทศไทย และประเทศอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และ พม่า ให้กำหนดกลไกด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแพร่ข้อมูลร่วมกันในการจัดการ การศึกษา เป็นจุดร่วมเดียวกัน และประเด็นสุดท้าย ที่ประเทศไทยมีจุดร่วมด้านกลไกและการ ดำเนินงานจัดการการศึกษา กับประเทศอาเซียน คือ การส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาใน ภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีจุดร่วมเดียวกับประเทศอินโดนีเซีย และพม่า

สำหรับจุดต่างของกลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา พบว่า ประเทศสิงคโปร์ และเวียดนาม เป็นประเทศที่มีกลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา ด้วยการเพิ่มจำนวน นักศึกษาต่างประเทศ รวมถึงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนานาชาติ ซึ่งประเทศสิงคโปร์ยังเน้นและให้ ความสำคัญกับกลไกด้านการประกันคุณภาพภายใน โดยได้วางกลไกให้เน้นการประกันคุณภาพ ภายในในมากขึ้น นอกจากนี้ ยังพบว่า ประเทศมาเลเซียและบรูไน ได้วางกลไกด้านการปรับปรุง หลักสูตร วิธีการเรียนรู้ การสื่อสาร โดยใช้ภาษาอังกฤษ และปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการ ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดกลไกในทั้ง 2 ด้านไว้ สำหรับประเทศ ฟิลิปปินส์พบว่า มีการวางกลไกด้านการจัดการการศึกษาในภาวะวิกฤตเพื่อเตรียมรับมือภัยพิบัติ ซึ่ง เป็นประเทศเดียวในอาเซียนที่กำหนดประเด็นดังกล่าวไว้ในการกลไกและการดำเนินงานจัดการ การศึกษาของประเทศ (ตาราง 2)

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น ประเด็นที่ประเทศไทยควรพิจารณาเพิ่มเติม เพื่อพัฒนา ด้านกลไกและการดำเนินงานจัดการการศึกษา คือ ประเด็นด้านการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร วิธีการเรียนรู้ การสื่อสาร โดยใช้ภาษาอังกฤษ และปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการใน

ศตวรรษที่ 21 การเน้นการประกันคุณภาพภายในมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาผู้จักตนเองมากขึ้น อย่างไรก็ตามกลไกและการดำเนินงานดังกล่าวต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และการบริหารด้วย

ตาราง 2 การสังเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศอาเซียน ด้านกลไกและการดำเนินการจัดการการศึกษา

ประเด็น	ประเทศ										
	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	บรูไน	อินโดนีเซีย	พม่า	ลาว	กัมพูชา	เวียดนาม	
พัฒนาคุณภาพอาจารย์	/					/	/	/	/	/	
ยกระดับคุณภาพบัณฑิตสู่ตลาดแรงงาน	/							/		/	
ปฏิรูปการบริการการเงินอุดมศึกษา	/	/									
เพิ่มจำนวนนักศึกษาจากต่างประเทศ/จัดตั้งมหาวิทยาลัยนานาชาติ		/								/	
เน้นประกันคุณภาพภายในมากขึ้น		/									
ยกระดับคุณภาพหลักสูตร/กรอบมาตรฐานสู่สากล	/	/					/	/			
ปรับปรุงหลักสูตรวิธีการเรียนรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษ/สอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21			/		/						
ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่ข้อมูลร่วมกันในการจัดการการศึกษา	/		/	/			/				
มีการจัดการศึกษาในภาวะวิกฤต				/							
ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค	/					/	/				

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการการศึกษาของประเทศ

จุดร่วมของด้านการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการการศึกษา พบว่า มีเพียงประเทศไทยและมาเลเซียเท่านั้น ที่มีจุดร่วมในด้านดังกล่าว คือ การมีส่วนร่วมโดยการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการอุดมศึกษา

สำหรับจุดต่าง ประเทศไทยมีความเด่นชัดในด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการการศึกษา ดังจะเห็นได้จากการกำหนดการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการการศึกษาของประเทศไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งได้กำหนดให้มีระบบรองรับความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งกับหน่วยงานภาคการผลิตในด้านการเรียนการสอนและการวิจัย และการนำแผนสู่การปฏิบัติ โดยให้ตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งในทั้ง 2 ประเด็นประเทศอาเซียนอื่นๆ ยังไม่มีการระบุการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังพบว่า ประเทศสิงคโปร์ยังคงยึดการดำเนินงานเพื่อจัดการศึกษาในลักษณะของการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ ซึ่งเป็นลักษณะของการบริหารในภูมิภาคที่มีขนาดเล็ก และประเทศพม่า ได้กำหนดความร่วมมือในการจัดการศึกษาโดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในอาเซียนและสากล (ตาราง 3)

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น เพื่อการกำหนดแนวทางด้านการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการการศึกษา ประเทศอาเซียนรวมถึงประเทศไทยควรมีการกำหนดความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาในประเทศอาเซียนร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายในการเปิดเสรีด้านการศึกษาและการฝึกอบรม

ตาราง 3 การสังเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศอาเซียน ด้านการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการการศึกษาของประเทศ

ประเด็น	ประเทศ									
	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	บรูไน	อินโดนีเซีย	พม่า	ลาว	กัมพูชา	เวียดนาม
การมีระบบรองรับความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งกับหน่วยงานภาคการผลิตในด้านการเรียนการสอนและการวิจัย	/									
การให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการอุดมศึกษา	/		/							
การนำแผนสู่การปฏิบัติ โดยให้ตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม	/									
เน้นการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์		/								
สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างทั้งในอาเซียนและสากล							/			

1.4 ด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย

ด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย นั้นไม่พบจุดร่วมของการกำหนดแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัยระหว่างประเทศไทยและประเทศอาเซียน แต่มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ กล่าวคือ ประเทศไทยจะเน้นการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาให้มีความแข็งแกร่งในการทำวิจัยมากขึ้น ในขณะที่ประเทศพม่าและเวียดนามให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพการวิจัย พัฒนาการวิจัยการศึกษาให้รู้คนหน้า ด้วยการจัดโครงการศึกษาวิจัยทั้งในส่วนที่ส่งเสริมวิชาการ การเรียนการสอน และในส่วนที่ส่งเสริมความต้องการของภาคเอกชนและผู้ประกอบการ

สำหรับประเทศสิงคโปร์นั้นให้ความสำคัญกับการประเมิน โดยได้เปลี่ยนจากการประเมินจากภายนอกมาเน้นการประเมินภายในแต่ละสถาบันการศึกษาด้วยความถี่ที่มากขึ้น เพื่อให้สถานศึกษารู้จักตนเองมากขึ้น ในส่วนของประเทศอาเซียนอื่นๆ ไม่ปรากฏแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย (ตาราง 4)

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น ประเทศไทยควรพิจารณาในด้านของการเปลี่ยนการประเมิน โดยเน้นการประเมินภายในมากยิ่งขึ้น เพื่อให้แต่ละสถาบันการศึกษาได้เข้าใจและรู้จักตนเองอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น

ตาราง 4 การสังเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศอาเซียน ด้านการพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย

ประเด็น	ประเทศ									
	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	บรูไน	อินโดนีเซีย	พม่า	ลาว	กัมพูชา	เวียดนาม
พัฒนาคุณภาพอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาให้มีความแข็งแกร่งในการทำวิจัย	/									
สร้างศักยภาพการวิจัย พัฒนาการวิจัยการศึกษาให้รู้คนหน้า ด้วยการจัดโครงการศึกษาวิจัยทั้งในส่วนที่ส่งเสริมวิชาการ การเรียนการสอน และในส่วนที่ส่งเสริมความต้องการของภาคเอกชนและผู้ประกอบการ							/			/
เปลี่ยนจากการประเมินจากภายนอกเป็นการประเมินจากภายในของแต่ละสถาบันการศึกษาด้วยความถี่มากขึ้นเพื่อให้สถานศึกษารู้จักตนเองมากขึ้น		/								

1.5 ด้านสิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ

ประเทศไทยและประเทศอาเซียน ได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ พม่า และลาว มีจุดร่วมในด้านสิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ โดยการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของสารสนเทศอุดมศึกษา การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการการศึกษา ในด้านของการเพิ่มปริมาณอาจารย์หรือบุคลากรทางการศึกษา ประเทศไทยและเวียดนามมีจุดร่วมเดียวกันในการเพิ่มจำนวนอาจารย์ให้ตรงกับความต้องการในการผลิตบัณฑิตเข้าสู่ระบบตลาดแรงงาน

ประเทศไทยและสิงคโปร์ มีจุดร่วมเดียวกันในประเด็นของการเพิ่มทรัพยากรด้านเงินทุนทางการศึกษา การจัดสรรทุนการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา ที่จะตอบสนองความต้องการกำลังคนของประเทศและอาเซียน

สำหรับจุดต่าง นอกจากประเทศไทยจะมีการกำหนดแนวทางในการเพิ่มปริมาณอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเพื่อตอบสนองความต้องการในการผลิตบัณฑิตดังกล่าวในช่วงต้นแล้ว ประเทศไทยยังได้กำหนดแนวทางด้านสิ่งสนับสนุนในการจัดการศึกษาของประเทศโดยการปฏิรูปค่าตอบแทนอาจารย์ โดยประเทศอาเซียนอื่นๆ ไม่ได้มีแนวทางดังกล่าวไว้ในการจัดการศึกษา สำหรับประเทศสิงคโปร์และกัมพูชา ได้กำหนดแนวทางด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้วยการพัฒนากำลังคนด้านบุคลากรทางการสอน และประเทศเวียดนามได้มีการกำหนดการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนานาชาติ เพื่อเป็นการสิ่งสนับสนุนการจัดการศึกษาของประเทศที่กำลังจะเติบโตมากขึ้น (ตาราง 5)

จากผลวิเคราะห์ข้างต้น ประเทศไทยควรที่จะมีการกำหนดแนวทางด้านการพัฒนา กำลังคนด้านบุคลากรทางการสอน ตามแนวทางของประเทศสิงคโปร์และประเทศกัมพูชา เพื่อพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือความเป็นมืออาชีพด้านการสอน ที่จะสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์พัฒนาอุดมศึกษาต่อไป

ตาราง 5 การสังเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศอาเซียน ด้านสิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ

ประเด็น	ประเทศ									
	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	บรูไน	อินโดนีเซีย	พม่า	ลาว	กัมพูชา	เวียดนาม
ปฏิรูปค่าตอบแทนอาจารย์	/									
เพิ่มปริมาณอาจารย์ให้ตรงตามความต้องการในการผลิตบัณฑิต	/									/
พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของสารสนเทศ อุดมศึกษา/การใช้ ICT ในการจัดการศึกษา	/			/			/	/		
จัดสรรทุนการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของกำลังคนของประเทศ/ ทุ่มทรัพยากรด้านเงินทุนทางการศึกษา	/	/								
พัฒนากำลังคนด้านบุคลากรทางการสอน		/							/	
การจัดตั้งมหาวิทยาลัยนานาชาติ										/

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน

ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ด้านการจัดการศึกษา ตามแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งครอบคลุมใน 5 ประเด็นของการจัดการศึกษา ได้แก่ วิทยุทัศน์และการบริหาร กลไกและการดำเนินงานจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศ การพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย สิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยดำเนินการถอดเทปสัมภาษณ์ จับประเด็นและวางโครงกรนำเสนอ และวิเคราะห์เนื้อหาจากเนื้อหาที่ได้ถอดเทป พร้อมทั้งสนับสนุนผลการวิเคราะห์ด้วยการยกตัวอย่างผลการสัมภาษณ์ของแต่ละประเด็น ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย หากเทียบกับระดับอื่นๆ ภายในประเทศ จะพบว่า การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาดีที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา หรืออื่นๆ เนื่องจากการศึกษาระดับอุดมศึกษามีเกณฑ์มาตรฐานหลายเกณฑ์ที่กำหนดคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งของการจัดการศึกษาในระดับนี้ แต่ยังคงพบจุดอ่อนของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ ยังขาดการนำแผน หรือนโยบายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างจริงจัง แต่ละสถาบันอุดมศึกษาต่างพัฒนาหรือจัดการศึกษาในรูปแบบของตนเอง หรือแตกต่างกันไปตามประเภทหรือลักษณะของสถาบันที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอุดมศึกษาไม่เป็นไปตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของประเทศเท่าที่ควร

“การจัดการอุดมศึกษาของเราถ้าเปรียบเทียบกับระดับอื่นแล้วในประเทศ ระดับนี้ดีที่สุด มีตัวแข็งและมีตัว Benchmark กับประเทศอื่นในระดับอาเซียน แต่ระดับอื่นไม่มี....”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 21 กันยายน 2559

“อุดมศึกษาในด้านการจัดการศึกษาในภาพรวมมองว่าแผนต่างๆ มันไม่ได้ถูกเอาไป Implement อย่างจริงจัง แผนของใครก็ใช้ไปตามวิถีทางของตนเองไม่ได้เดินตามยุทธศาสตร์ ไม่มีมาตรการหรือแนวทาง ไม่มี ความชัดเจนที่จะ Drive ยุทธศาสตร์ๆ ได้”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา

สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559

แม้ว่าการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยจะอยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบกับ การจัดการศึกษาในระดับอื่นๆ ภายในประเทศ รวมทั้งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษายังมี มาตรฐานที่จะสามารถแข่งขันได้กับประเทศในภูมิภาคอาเซียน แต่ผลการศึกษายังชี้ว่า ด้วยประเทศ ไทยมีความหลากหลายของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งแต่ละสถาบันการศึกษาต่างทำหน้าที่ บริหารงาน และพัฒนาตนไปตามคุณลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยวิจัย (Research University) มหาวิทยาลัยสอน (Teaching University) มหาวิทยาลัยสร้างความเป็นมืออาชีพหรือ ตอบโจทย์สำหรับอุตสาหกรรม และอื่นๆ ซึ่งความหลากหลายนี้หากมองในมุมหนึ่งถือว่าเป็นจุด แข็งในด้านของการสร้างทรัพยากรบุคคลที่จะตอบโจทย์ความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่ หลากหลายในปัจจุบัน แต่ในอีกมุมหนึ่งกลับพบว่า ความหลากหลายของสถาบันอุดมศึกษาหากไม่ มีนโยบายส่งเสริมที่สอดคล้องตามลักษณะของแต่ละสถาบันอาจส่งผลให้การพัฒนาศึกษา ระดับอุดมศึกษาไม่เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังพบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำแผนหรือ นโยบายว่า แผนหรือนโยบายที่ดีน่าจะทราบลักษณะ และประเภทของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา แล้ว สร้างแผนหรือนโยบายที่มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองในด้านความแตกต่างของ สถาบันอุดมศึกษา ในการนำไปใช้ได้เหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิผลในการตอบ ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศ

“...ควรจะมี ความหลากหลาย มีความแตกต่างที่ตอบโจทย์ความ ต่างต่างนี้ได้ อุดมศึกษาไม่ควรจะมีแบบเดียว ประเภทเดียว แต่ละ ประเภทตอบสังคมในมุมที่แตกต่างกัน...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา

สัมภาษณ์วันที่ 13 กันยายน 2559

“...แผนที่ดีน่าจะเป็นแผนที่มีความหลากหลายกับตัวอุดมศึกษาที่มีความเฉพาะตัวของเขาด้วย และมีแนวทางในการสนับสนุนให้เดินหน้าได้ตามแผน”

ชุดด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 2 พฤศจิกายน 2559

ข้อมูลเพิ่มเติมสำคัญอีกประการหนึ่งในประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนหรือนโยบายการจัดการศึกษา คือ การจัดทำแผนหรือยุทธศาสตร์ต่างๆ ไม่ได้เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา และยังคงขาดในเรื่องของกลไกในการนำไปสู่การปฏิบัติ ของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภท

“...มันไม่ได้มีส่วนร่วม มันไม่ได้ถูกคิดอย่างมีส่วนร่วม คือ แผนจะถูกเขียนยังไงก็ได้ เขียนให้ดูดียังไงก็เขียนได้ แต่ก็ไม่มีหมายอะไรถ้าเกิดมันไม่มีกลไกที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559

21. วิสัยทัศน์และการบริหาร

ด้านวิสัยทัศน์และการบริหารของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลที่ยังคงสอดคล้องในส่วนแรกที่ได้นำเสนอไปเกี่ยวกับภาพรวมของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา กล่าวคือ วิสัยทัศน์และการบริหารของการจัดการศึกษาของประเทศไทย ต้องรองรับความแตกต่างของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา โดยต้องมีนโยบายที่ตอบสนองของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภท ซึ่งสถาบันการศึกษาแต่ละประเภทต่างต้องดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของตนเอง เช่น มหาวิทยาลัยวิจัยมีพันธกิจในการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมเพื่อรองรับการจัดการศึกษา หรือการแข่งขัน ซึ่งงานวิจัยนั้นควรเน้นงานวิจัยที่ตอบโจทย์การนำไปใช้มากกว่างานวิจัยพื้นฐาน ในส่วนมหาวิทยาลัยที่ผลิตบุคลากรเพื่อตอบสนองสังคม ด้วยความต้องการของสังคมที่มีหลากหลายรูปแบบ มหาวิทยาลัยจึงต้องมีความหลากหลายในการผลิตบุคลากรเพื่อป้อนสู่สังคมหรืออุตสาหกรรม

นอกจากนี้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่หลากหลายนั้น ต้องกำหนดตัวชี้วัดที่หลากหลายในมุมที่ต่างกันอย่างชัดเจน โดยให้เน้นที่ผลลัพธ์ (Outcome)

“...ควรจะมีหลากหลาย มีความแตกต่างที่ตอบโจทย์ความแตกต่างนี้ได้ อุดมศึกษาไม่ควรจะมีแบบเดียว ประเภทเดียว แต่ละประเภทตอบสนองในมุมที่ต่างกัน ควรจะมีมหาวิทยาลัยวิจัยที่มีพันธกิจชัดเจนในเรื่องการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมไปสู่การแข่งขันได้ โดยเฉพาะงานวิจัยน่าจะเน้นงานวิจัยที่ตอบโจทย์การนำไปใช้มากกว่าในมุมพื้นฐาน ส่วนมหาวิทยาลัยที่ผลิตคนต่อสังคม ความต้องการของสังคมมีหลากหลายรูปแบบ ก็ควรมีความหลากหลายในการผลิตคนไปป้อนอุตสาหกรรมด้วย การทำงานร่วมกันระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษาน่าจะต้องมีความแข็งแกร่งมากขึ้นเพื่อให้ตรงกับทิศทางการพัฒนาประเทศ”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา

สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559

“...บางมหาวิทยาลัยเป็น *research university* บางมหาวิทยาลัยก็เป็น *teaching university* ก็จะแตกต่างกันไป ถ้ามองตรงนี้ก็แยกกันไป ตามการบริหารจัดการ ซึ่งทุกประเทศนอกอาเซียน ในประเทศสมาชิกอาเซียนก็เป็นแบบนี้ ก็พยายามสร้างมหาวิทยาลัยวิจัยขึ้นมา บางที่เขาทุ่มเทให้เต็มที่จากที่เขาเป็น *teaching university* เป็นส่วนใหญ่อีกมีการทุ่มทุนให้จนกระทั่ง *ranking* กระโดดขึ้นมาใกล้เคียงกับประเทศไทย ของประเทศไทยจะปล่อยให้มหาวิทยาลัยที่เป็น *research university* ต้องขวนขวายเอง แล้วไปช่วย *teaching university* ซึ่งเน้นแบบนับหัว ซึ่งที่ต่างประเทศก็ไม่ได้มีจุดนี้ จึงเป็นเรื่องของการบริหารจัดการที่ไม่ค่อยสมเหตุสมผลก็เลยทำให้ประเทศไทยซึ่งก้าวเข้าในระดับหนึ่งที่ยอมรับของประเทศอื่นในโลก ทำให้เราชะลอตัวลง”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 13 กันยายน 2559

นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องของการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจ ที่การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องวางวิสัยทัศน์ให้เกิดขึ้น โดยประเด็นนี้ได้ถูกกล่าวไว้แล้วบ้างในส่วนของ การสร้างวิสัยทัศน์ตามความแตกต่างของสถาบันอุดมศึกษา ในมหาวิทยาลัยวิจัยที่ต้องสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อการจัดการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลได้เน้นย้ำประเด็นนี้โดยได้หยิบยกกรณีศึกษาของการจัดการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ ที่ได้ปรับวิสัยทัศน์ให้สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หลังจากนั้นพบว่าการศึกษาของสิงคโปร์ได้ก้าวไปสู่ระดับสากลได้

“ในอาเซียนก็คงต้องเป็นสิงคโปร์คือเขามองว่าเมื่อก่อนเขาต้องซื้อความรู้และ copy มาตลอด ทำให้เขาตั้งไว้ว่าต่อไปเขาจะต้องเป็นผู้สร้างความรู้ในสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เขาจะต้องก้าวไกลไปกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว เขามีการบูรณาการหลากหลายศาสตร์ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายมากมาย ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 2 พฤศจิกายน 2559

อีกแง่มุมหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การจัดการศึกษาของประเทศไทยในแต่ละระดับยังคงกำหนดวิสัยทัศน์และการบริหารงานที่ไม่สอดคล้องกัน ไม่ได้มองวิสัยทัศน์ปลายทางเป็นตัวเดียวกัน กล่าวคือ วิสัยทัศน์แต่ละระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาไม่มีความสอดคล้องกันแต่อย่างไร ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการป้อนผู้เรียน หรือการเตรียมผู้เรียนเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และส่งต่อไปสู่วิสัยทัศน์ปลายทางจึงเกิดขึ้นไม่ได้ อย่างสมบูรณ์

“แต่ของเราตัวที่ป้อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษามันเป็นคนละตัวกัน ระดับอาชีวะ ระดับอื่นๆ เขาก็มีวิสัยทัศน์ของเขา แล้วคนที่ทำวิสัยทัศน์ตรงนี้ก็ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกันเลย ไม่ได้เอาวิสัยทัศน์

ปลายทางเอาเข้ามาเป็นตัวป้อนว่าระดับนี้ควรเป็นยังไง มันคิดกัน
คนละเรื่อง”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 13 กันยายน 2559

“คือด้วยความกระทรวงศึกษาธิการแบ่งออกเป็น 5 องค์ชาย
สำนักงานปลัดกระทรวงก็เป็นอีกแบบหนึ่ง เขาก็จะไม่รู้เลยว่าแต่ละ
ระดับของกระทรวงศึกษาธิการคิดอะไรอยู่แล้ว อย่างตอนที่ครูทำ
แผนให้ทางสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเขาก็บอกว่าอยากได้
แบบนี้ๆ เราก็บอกว่าทำไว้ให้ที่สภาการศึกษาแล้วให้เอาเล่มนั้นมา
ดูก่อน คือมันก็เป็นลักษณะอย่างนี้กัน มันเป็นเรื่องของการบริหาร
จัดการด้วยความที่แต่ละส่วนแยกกันอยู่ค่อนข้างชัดเจน มันเลยทำ
ให้ไม่สามารถที่จะเอื้อต่อกันได้เลย ทำให้ปลายทางของเรามัน
บกพร่อง เด็กที่เข้ามาคุณภาพก็ไม่ได้คับแก้วที่จะไปต่อยอดได้ เราก็
ต้องมาฟูมฟักใหม่อีกว่าต้องพัฒนาให้เด็กรู้จักคิด คิดเป็นระบบมาก
ขึ้น”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 21 กันยายน 2559

และประเด็นสุดท้ายของด้านวิสัยทัศน์และการบริหาร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกับผลการ
สังเคราะห์การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านวิสัยทัศน์และการบริหารที่แสดงผลไว้ในส่วนที่ 1
คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ในเรื่องของความรักชาติ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสำนึกในชาติและ
ทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ ซึ่งประเด็นนี้น่าจะถูกระบุไว้ในวิสัยทัศน์ของทุกระดับการศึกษา
เพื่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าขึ้นไป

“คือเขามีการเตรียมคนตั้งแต่อนุบาลต่อยอดไปถึงอุดมศึกษา เขามีเขียนไว้เลยว่าควรมีอะไรบ้าง ส่วนหนึ่งที่มีคือความรักชาติ ดังนั้นไม่ว่าคนของเขาจะไปเรียนที่ไหนเขาก็จะทำประโยชน์ให้คนสิงคโปร์”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 21 กันยายน 2559

2.2 กลไกและการดำเนินงานจัดการศึกษา

กลไกและการดำเนินงานจัดการศึกษา ควรเป็นไปอย่างเข้มแข็งเพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามแผนหรือนโยบายที่วางไว้ ด้วยการจัดกลุ่มหรือประเภทของมหาวิทยาลัย หลังจากนั้นกำหนดตัวชี้วัดอย่างชัดเจน และผลลัพธ์ (Outcome) ที่ชัดเจน

“... อย่างในมหาวิทยาลัยของรัฐ จริงๆ รัฐดูแลเรื่องงบประมาณอยู่ก็สามารถที่จะ inforce เรื่องเหล่านี้ได้โดยผ่านกลไก ซึ่งก็ต้องมีความแข็งแรงในเรื่องกลไกตรงนั้นว่าจะตอบ โจทย์แผนกลไกไปทางมุมไหนต้องจัดการ grouping ที่มันชัดเจน อย่างการกำหนดว่าเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยแล้วให้งบลงไปชัดเจนแล้วต้องมี KPI ที่ชัดเจน และมี outcome ที่ชัดเจนด้วย ซึ่งจะทำให้มันขับเคลื่อนไปแล้วตอบ โจทย์เป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้มากขึ้น”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559

“คือมันยังไม่มีภาพที่มันชัดๆ ออกมาว่าจะสนับสนุนในมุมต่างๆ ที่ต่างกัน ได้ยังไงบ้าง ดูจากการประกันคุณภาพก็ได้ ยังเห็นภาพหน้าตาที่มันคล้ายๆ กัน เป็นรูปแบบเดียวกันหมด วัตถุประสงค์เหมือนกันหมด ถึงแม้จะบอกว่ามีการแบ่งกลุ่มมหาวิทยาลัยแต่ก็ไม่เคยถูกเอา

ไป *implement* แบบชัดเจนหรือแตกต่างกันเป็นรูปธรรม หรืออาจ
ต่างกันน้อยมาก”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษ
สัมภาษณ์วันที่ 28 กันยายน 2559

ทั้งนี้ ในด้านกลไกและการดำเนินงานของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบความ
คล่องตัวของการดำเนินงาน ในกรณีที่ภาครัฐจะดำเนินการเพื่อการสนับสนุน สถาบันอุดมศึกษา
อยู่ในกรอบของมาตรฐานต่างๆ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่ง
ประเด็นนี้ถือว่าเป็นจุดแข็งของการจัดการศึกษา ด้านกลไกและการดำเนินงาน

“จริงๆ แล้วจุดเด่นก็มีความคล่องตัวในระดับหนึ่ง ถ้าเกิดภาครัฐจะ
ทำอะไรที่เป็นการสนับสนุน ก็จะมีกลไกที่เป็นช่องทางให้ทำได้
มหาวิทยาลัยยังอยู่ในกรอบกันพอสมควร จะเรียกว่าเป็นจุดแข็งก็ได้
ถ้าจะ *implement*”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษ
สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559

“ยังมีความร่วมมือที่ค่อนข้างเข้มแข็ง มีความแข็งแรงอยู่ในระดับหนึ่ง
ถ้าเราจะมองว่าเป็นจุดแข็งก็ได้”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษ
สัมภาษณ์วันที่ 28 กันยายน 2559

2.3 การมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศ

ในด้านการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศนั้น ประเทศไทยมีการกำหนดการมีส่วนร่วมของการจัดการศึกษาไว้ในแผนฯ อย่างชัดเจน โดยได้ระบุถึง
บทบาทของมหาวิทยาลัยต้องเชื่อมโยงกับชุมชน (Community) นั้นหมายรวมถึง ชุมชน ภาคเอกชน
ซึ่งต้องดำเนินการให้อยู่ในรูปแบบของหุ้นส่วนหนึ่งในการดำเนินการจัดการศึกษา (Partnership)

“...เรามีการเขียนชัดเลยว่าบทบาทมหาวิทยาลัยต้องทำอะไรบ้าง ต้องไปเชื่อมกับ *community* ไม่ใช่แค่เฉพาะเอกชนนะ ก็มีทั้ง มหาวิทยาลัย ชุมชน เอกชน เราต้องทำตรงนี้ให้เป็น *partnership* ให้ได้...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 21 กันยายน 2559

แม้ว่าประเทศไทยจะมีการระบุเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคส่วนในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจนแล้ว แต่กลับว่า การมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษายังไม่มีความชัดเจนตั้งแต่กระบวนการดำเนินขึ้นของการวางนโยบายหรือวางแผน หรือแม้กระทั่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อจัดการศึกษา

“คือการมีส่วนร่วมมันยังไม่มีความชัดเจนในกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผน”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559

“ไม่มีนะ คืออาจมีแต่ก็ไม่เห็นว่าจะร่วมกันเลย มีสภาการศึกษาวางนโยบาย แต่ก็ไม่ได้คุยกับ สกอ. สกอ.ก็ไม่ได้คุยกับ สพฐ. คือมันไม่ได้มาทำด้วยกันเป็นแบบต่างคนต่างทำ จะเรียกว่าสนับสนุนไหมก็ไม่เชิง”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 21 กันยายน 2559

ซึ่งในบางครั้งภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตั้งแต่กระบวนการวางนโยบาย การวางแผนบ้าง แต่ผลของการหารือจากการมีส่วนร่วม หรือข้อเสนอแนะจากภาคส่วนต่างๆ กลับไม่ได้นำไปปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม และภาคอุตสาหกรรมยังมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาคอุตสาหกรรมไม่ได้มีหน้าที่ หรือเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตร่วมกับ

สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจะแตกต่างกับในต่างประเทศที่ภาคอุตสาหกรรมต่างแข่งขันในด้านการมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตบัณฑิตที่จะเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

“คือมีน้อย มีแบบผิวเผิน ไม่ใช่ว่าจะไม่มีเลย มักจะไม่ได้เป็นเสียงหลักของการทำ ในการดำเนินการ คือควรมีการทำประชาพิจารณ์ แต่ว่ามันก็ไม่ได้ถูกเอาไปปรับทั้งหมด สมมติว่ามีการทำประชาพิจารณ์แล้วก็ไม่เคยเห็นมีการปรับเปลี่ยนหรือทำอะไรให้เป็นรูปธรรมชัดเจน”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559

“เอกชนคือในส่วนของภาคอุตสาหกรรมยังมีส่วนร่วมน้อย เขายังไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นหน้าที่ในการที่จะร่วมผลิต ยังต่างจากของต่างประเทศ ประเทศที่พัฒนาแล้วเขาจะมองว่ามันเป็นส่วนหนึ่ง เป็นหน้าที่ที่เขาต้องทำ”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 28 กันยายน 2559

2.4 การพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย

ประเด็นด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย ประเด็นนี้ประเทศไทยยังก้าวไปไม่ถึงขั้นของการศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการจัดการศึกษา โดยผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือวิจัยประยุกต์ยังค่อนข้างน้อย โดยส่วนมากงานวิจัยเป็นลักษณะของงานวิจัยองค์ความรู้หรือวิจัยพื้นฐานเสียส่วนใหญ่ จึงทำให้ไม่สามารถนำผลการวิจัยไปแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ยังรวมถึงศาสตร์อื่นๆ ด้วยที่งานวิจัยเชิงประยุกต์หรืองานวิจัยเพื่อพัฒนายังมีอยู่ค่อนข้างจำกัด และงานส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีผลโดยตรงต่อประเทศในภาพรวม

“คืองานวิจัยที่นำไปประยุกต์ใช้น้อย ที่นำไปใช้เป็นรูปธรรมในการพัฒนาอย่างน้อยอยู่ แต่มีงานวิจัยพื้นฐานอยู่ยังไม่ไปถึงขั้นประยุกต์”

พูดด้านการศึกษา

สัมภาษณ์วันที่ 2 พฤศจิกายน 2559

“คือทุกคนน่าจะเห็นภาพว่ามันมีปัญหาละ เมื่อกี้ที่ผมพูดในด้านวิจัยที่ผมพูดเป็นภาพรวมไม่ใช่เฉพาะด้านการศึกษา คืองานวิจัยที่เป็นเชิงพัฒนา เชิงประยุกต์มันน้อย ไม่ใช่แต่เฉพาะเรื่องการศึกษา นะ ทุกๆ ศาสตร์ก็เป็นแบบนี้ ซึ่งยังคงต้องการพัฒนาไปในมุมที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม คือมันต้องมีการขยับมากขึ้น ถ้าเทียบกับเมื่อก่อนก็ถือว่าดีขึ้นระดับหนึ่ง แต่ก็อาจจะยังไม่เป็นภาพใหญ่ การศึกษาก็คงเหมือนกันการวิจัยที่มีก็ยังไม่ค่อยเห็นว่าจะออกมาแล้วจะมี *impact* กับสังคม ก็ไม่ค่อยจะเห็น”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา

สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559

โดยประเด็นด้านการจัดการศึกษา ประเทศไทยยังขาดงานวิจัยในมุมของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) และที่สำคัญประเด็นดังกล่าว ควรที่จะมีปลูกฝังตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ให้เป็นชีวิตประจำวันของคนไทย เพื่อให้เด็ก เยาวชน และคนไทยเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

“ของเรายังขาดในแง่ของ *Life Long Learning* ที่แท้จริงเราไม่เคยที่จะ *exposed* บนเวทีโลกในเรื่อง *Life Long Learning ...*”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา

สัมภาษณ์วันที่ 21 กันยายน 2559

“ควรจะปลูกฝังให้เป็นวิถีชีวิตประจำวันของคนให้เป็นคุณลักษณะของคนไทยให้ได้เลย แม้จะไม่ได้เรียนหนังสือก็ต้องให้รู้จักการไขว่คว้าหาความรู้ คือด้วยผู้ปกครองจะมองว่าลูกจะเก่งเป็นหน้าที่

ของครู ครูก็จะมองว่าทำไมพ่อแม่ไม่ช่วย ดังนั้นจึงควรให้เป็น
คุณลักษณะของคนไทยเลย ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของกระทรวง ให้เป็น
หน้าที่ของคนทั้งหมด”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 13 กันยายน 2559

2.5 สิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ

สำหรับด้านการจัดการศึกษาประเทศไทยตั้งงบประมาณในการพัฒนาการศึกษาสูง
กว่าด้านอื่นๆ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของภาครัฐที่ได้รับการสนับสนุนค่อนข้างเยอะ ทั้งในมิติ
ของโครงสร้างพื้นฐาน และงบประมาณสนับสนุนในส่วนอื่นๆ

“ถ้าพูดถึงงบประมาณก็น่าจะมีเยอะอยู่พอสมควร จากภาครัฐก็มี
งบประมาณอยู่ไม่น้อย ถ้าถามถึงภาครัฐเขามีสิ่งสนับสนุนที่
ค่อนข้างดีแล้ว มีหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง *Infrastructure* ก็
ได้รับ *support* ในแง่งบประมาณจากภาครัฐก็น่าจะได้เป็นตัวเลขที่
พอสมควร”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559

“คือแบบต่างๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการมีงบประมาณมากที่สุดแต่มัน
ไปลงที่อาคารสถานที่ แล้วเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศก็ไม่ได้ลง
มาให้เราแล้ว เอาไปให้ที่อื่นที่เป็นเพื่อนบ้านเรา ก็เป็นจุดอ่อน...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 21 กันยายน 2559

แม้ว่างบประมาณในการสนับสนุนการจัดการศึกษามีสัดส่วนสูงที่สุดแล้ว แต่ไม่ได้
แสดงถึงว่าการจัดการศึกษาของประเทศไทยจะประสบความสำเร็จ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูล
เพิ่มเติมอีกว่า งบประมาณด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษาส่วนหนึ่งเพื่อพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐาน และสนับสนุนงานในส่วนต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ดังกล่าวข้างต้นแล้ว แต่

งบประมาณไม่ได้ลงไปกำกับหรือติดตามผลลัพธ์ (Outcome) ของการใช้งบประมาณ ตามแผนที่ได้วางไว้อย่างที่ควรจะเป็น

“เป็นแบบนี้ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งจะบอกว่าตัวงบประมาณ ไม่ได้ลงไปตาม *output outcome* ที่วางแผนเอาไว้ ไม่ได้ *output outcome* อย่างที่ควรจะเป็น ไม่ใช่ว่าไม่มีการลงทุน...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559

สำหรับสิ่งสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ ด้านบุคลากร พบว่า การได้รับการสนับสนุนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละสถาบันอุดมศึกษา โดยมีเงื่อนไข คือ มีความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนบุคลากร หรือการพัฒนาบุคลากร มีงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร ซึ่งแต่ละสถาบันอุดมศึกษา จะมีแตกต่างกันออกไปตามเงื่อนไขข้างต้น ดังนั้น ประเด็นนี้ ในภาพรวมยังไม่ชัดเจนในด้านของการสนับสนุนบุคลากรเพื่อการจัดการศึกษาของระดับอุดมศึกษา

“ตรงนี้อยู่ที่แต่ละสถาบัน มีสถาบันที่เขาร่วมมือ มีงบประมาณ แต่สถาบันที่ยังขาดตรงนี้อยู่ก็มีขึ้นอยู่กับงบประมาณและสถาบันมากกว่าว่ามีมากน้อยแค่ไหน บางที่มีเรื่องนี้เยอะ บางที่มีเรื่องนี้น้อย อาจจะพูดยากในภาพรวม”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 28 กันยายน 2559

“...บางแห่งเขาก็มีงบประมาณร่วมกับต่างประเทศ อีกอย่างหนึ่งที่เรายังทำไม่ได้คือมีคนที่ไม่ไป *abuse* ไปดูงานแล้วก็ไปเที่ยวซึ่งเป็นนิสัยของคนไทยที่จี๋ โกงของเรา ก็จะแบบดูงานพอเป็นพิธีว่า ไปดูงานแล้วก็ไม่ได้นำสิ่งที่ลงทุนไป ซึ่ง *weight of return* จะต่ำมาก ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา
สัมภาษณ์วันที่ 21 กันยายน 2559

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ผลการสังเคราะห์การจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน จากเอกสาร(ส่วนที่ 1) ประกอบกับ ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยและประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน (ส่วนที่ 2) นำมาสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย โดยผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามกรอบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ใน 5 ประเด็น ดังนี้

3.1 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ด้านวิสัยทัศน์และการบริหาร

- 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และการบริหารที่มีความหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องตามความแตกต่างหรือคุณลักษณะของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย
- 2) ภายหลังกำหนดวิสัยทัศน์และการบริหาร ตามข้อ 1 ข้างต้นแล้ว ให้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา โดยให้เน้นที่ผลลัพธ์ (Outcome)
- 3) กำหนดประเด็นเรื่องการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ไว้ในวิสัยทัศน์และการบริหาร และมีกลไกการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม
- 4) มีการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษา โดยแต่ละระดับตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ระดับมัธยม และระดับอุดมศึกษาหรือเพื่อวางวิสัยทัศน์เพื่อเป็นแนวทางเดียวกัน
- 5) กำหนดประเด็นเรื่องความรักชาติ การรักษาเอกลักษณ์และค่านิยมแห่งชาติไว้ในวิสัยทัศน์และการบริหาร
- 6) กำหนดประเด็นเรื่องด้านการพัฒนาคุณภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยเน้นที่งานวิจัยประยุกต์หรืองานวิจัยเพื่อพัฒนา

3.2 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ด้านกลไกและการดำเนินงานจัดการศึกษา

- 1) เริ่มจากการจัดกลุ่มหรือประเภทของมหาวิทยาลัยตามคุณลักษณะ หลังจากนั้นวางกลไกที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของแต่ละมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดตามคุณลักษณะของมหาวิทยาลัยเช่นกัน เพื่อดูติดตามผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามแผนงาน หรือวิสัยทัศน์
- 2) ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ภาครัฐใช้กลไกการขอความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ซึ่งแต่ละสถาบันส่วนใหญ่อยู่ภายใต้กรอบและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้วยดี

3) การพัฒนากลไกด้านการประกันคุณภาพโดยการเน้นการประกันคุณภาพภายในมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษารู้จักตนเองมากขึ้น

3.3 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ด้านการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนในการจัดการศึกษาของประเทศ

- 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของแต่ละภาคส่วน ตั้งแต่กระบวนการวางแผนจนถึงกระบวนการประเมิน
- 2) มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้หาแนวทางการร่วมกันในการพัฒนาการจัดการศึกษาอุดมศึกษาอย่างจริงจัง โดยให้ยึดเป้าหมายเดียวกัน
- 3) สร้างความตระหนักกับภาคอุตสาหกรรมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพบุคลากรก่อนออกสู่ตลาดอุตสาหกรรม
- 4) ประเทศอาเซียนรวมถึงประเทศไทยควรมีการกำหนดความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาในประเทศอาเซียนร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายในการเปิดเสรีด้านการศึกษาและการฝึกอบรม

3.4 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ด้านการพัฒนาและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาด้วยการวิจัย

- 1) การส่งเสริมการคิด โจทย์ปัญหาการวิจัยด้านการจัดการศึกษาอุดมศึกษาในรูปแบบงานวิจัยเชิงประยุกต์ หรืองานวิจัยเพื่อพัฒนา เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศ
- 2) ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ในประเด็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning)
- 3) ปลุกฝังการเป็นพลเมืองที่รู้จักเรียนรู้ หรือแสวงหาคำความรู้ตลอดชีวิต

3.5 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ด้านถึงสนับสนุนในการจัดการการศึกษาของประเทศ

- 1) การจัดงบประมาณเพื่อกำกับติดตามผลลัพธ์ (Outcome) ของการดำเนินงานตามแผน เพื่อประเมินผลการนำงบประมาณไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษา
- 2) การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันทั้งในและต่างประเทศ ในด้านการแลกเปลี่ยนบุคลากร อาจารย์ นักวิจัย เพื่อแสวงหาคำความรู้ในการนำมาจัดการศึกษา และเพื่อสร้างความเป็นมืออาชีพ